

Canan'ın dili çözülüyor

Canan eskiden beri yan'ında konu_acak biri olsun ister. Can'ın s'k'ince a lar, gönlü ho_ olunca agular. Hele ben veya Oktay onun agulamas'na e_lik edince keyfi iyice yerine gelir. Onuncu ay'ından itibaren "mamama", "dadada" gibi bir hecenin yinelenmesinden oluş an sözcükleri söyleme e ba_lad. "Babbabba" dedi i gün dünya Oktay'ın olmu_tu. Babaanesi bizdeyken k'sa zamanda "nennenne" demesini öğrendi. Ninesinin yüre inin ya_1 eriyordu duydukça.

"Ah, dilini yesin senin ninen. Nereden de öğrenmi_?" diyordu.

Canan söylenenleri anlamaya ve "atta", "hoppa" gibi melodisi kula_ına ho_ gelen sözcükleri tekrarlamaya erken ba_lad. Bunda babaannesinin onunla büyük insan gibi konuşmas'ın büyük pay'ı var. Biz de her fırsat – banyosunu yaptırırken, alt'ın temizlerken, emzirirken, mama yedirirken – onunla konu_arak bir iletişim içinde olduk. Söylenenleri anlamasa bile sesimizin tonundan anlam'ın ç'karabiliyor. Üzüntülü müyüz, sevinçli mi, yoksa bir_eye mi k'z'd'k; duygular'm'z' rahatlıkla iletebiliyoruz. Yumu_ak bir sesle ok_ar gibi konu_mak, ona güven veriyor. Uyuturken, uyan'ınca, bir odadan ötekine geçerken, yabancı insanların yan'ında usul usul, sevecen bir_ekilde konu_arak korkular'ın azaltıyoruz; Canan bizim yak'ın'ında oldu umuzu alg'layıp rahatlıyor.

Acaba çocuğumuz konu_abilse bize neler sorardı?

Nelerden hoşland'ın, neleri sevmedi ini öğrenebilirdik o zaman. Ama konu_amad'ına göre siz kendinizi çocuğunuzun yerine koyarak aynı sorular'ı kendinize yöneltebilirsiniz.

- Neden can'ın s'k'ince da mumya gibi hep yatmak zorundayım?
- Niye beni kuca_alıp biraz gezdirmiyorsunuz?
- Niçin doymu_ olsam da bu mamayı bitirmek zorundayım?
- Bu ya_1 kad'ın da kim? Niye illa beni kuca_ına alıp öpmek istiyor? Ne kadar korkunç!

Canan konu_may'ı bizden duyarak taklit yoluyla öğreniyor. Kulaklar'ı iyi duymayan bir çocuk konu_may'ı öğrenebilir. E er çocuğunuzun sesinize tepki göstermiyorsa sizi göremedi i bir anda bir ç'ng'rakla veya ellerinizi birbirine ç'rperek bir ses ç'kart'ın. Sesin geldi i yöne bakm'iyorsa mutlaka bir doktora göstermek gerekir.

Canan agulama a ba_lay'ınca biz de onunla bir süre özendirmek için bebek diliyle konu_mu_tuk. K'z'm basit sözcüklerin melodisine kendini kaptırıp onlar'ı tekrarlay'ınca biz de bu oyuna kat'ılıyorduk. Ama sözcükleri anlamaya ba_lay'ınca yan'ı öğrenmesin diye do ru konu_maya ba_lad'ık. Örne in "atta atta" dedi inde "k'z'm, gezmeye mi gitmek istiyorsun? Gel gidelim," diyorum ki, do rusu da bilinç alt'ına yerle_sin. "Bu, bu!" dedi inde, "Su mu istiyorsun?" diyerek su veriyorum. Çocuğunuzun konu_ma denemelerini desteklemek, onu sab'ırla dinlemek gerekir. Israrla yan'ı lar'ın düzeltmek öğrenme _evkini k'rabilir. Çocuk, duya duya soyut sözcüklerle somut cisimler aras'ında bir ilinti oldu unu kavrar. "Bardak" dedi imizde barda_1 elimize alıp göstermek, onun belle inde bardak kavram'ın bardak görüntüsüyle birle_mesini sa lar ve masa üzerindeki ba_ka bir cisimle kar'ı t'rmas'ın engeller.

Büyükanne ve büyükbabalar genelde torunlar'ın konu_mas'ı konusunda çok aceleci olurlar. "Çocuk bir ya_ına geldi; nine, dede demiyor," diye yak'ın'lar. Her çocuğunuzun kendine göre bir zamanlaması vardır. Baz'ı lar'ı erken ba_lar, sonra yava lar. Baz'ı lar'ı geç ba_lar, ama sonradan aç'ılır.

Sözcüklerin anlam'ı ve melodisi beni büyülüyor. Dile kar_1 hep mera_ım olmu_tur. Bizim evde hep Türkçe konu_ulmas'na ra men okula ba_lad'ı mda k'sa zamanda Almanca öğrendim ve bugün kusursuz konu_uyorum. Oktay da benim gibi burada do mu_ büyümü_, ama _ivesinden yabancı oldu u hemen anla_ılıyor. Onun Türkçesi benimkinden iyi. Türkçe dil oyunları'nı, bulmaca ve bilmeceleri çok seviyor. Her

ak_am evde Türkçe gazetenin çapraz bulmacas'ın çözüyor. Tamam'ın çözebildi i zaman mal bulmu_ gibi seviniyor.

Bir pazar günü annemlerle oturmu_, çay içiyorduk. Ben börek açm_t'm. Konumuz: Canan'a Türkçe mi öretelim, Almanca mı?

"Okisini de örenecek," dedi babam. "Bir dil bir insan, iki dil iki insan dememi_ler bo_una. Elimde olsa ku_dili bile örenirdim."

Ve bu sözün üzerine bize k'sa bir masal anlattı.

Hayvanlar'ın dili

Fakir bir dul kad'ın o lu olan Osman, padi_ah'ın k'z'ıyla evlenmek istiyormu_. Padi_ah ona kula_ i_aretli k'rk tav_an verir, ormana götürüp otlatmas'ın ve k'rk'ın da geri getirmesini ister. Ama ormanda tav_anlar dört bir yana da_ırlar, Osman onlarla bir türlü ba_a ç'kamaz. O s'rada dikenli bir gül a'na tak'ı'p kalm'_ bir y'lan görür. Hayvanca_ız kendini kurtarmak için ç'rp'nd'kça daha çok yaralanmaktadır. Osman baltas'ın ç'kar'ır ve y'lan'ı kurtar'ır. Me er bu y'lanlar'ın kraliçesi _ahmeran'm'. Osman'ın derdini dinleyince hemen dilinin alt'ından bir t'ls'm ç'kar'ıp Osman'a verir.

"Bu t'ls'm dilinin alt'ına yerle_tir, o zaman ne söyleyen her hayvan senin dilinden anlar," demi_.

T'ls'mla da olsa tav_anlara sözünü dinletmek, Osman'ın epeyce zaman'ın alm'_ . Tav_an dilinde sözcüklerin anlam'ı insan dilindekinden ba_kaym'_ . Ama sonunda bu i_i becermi_. Ne zaman ortal'ıkta kula_ i_aretli bir tav_an görse hemen: "_eker!" diye ba_r'yormu_ ve hayvan z'nk diye oldu u yerde duruyormu_. Yani _eker tav_an dilinde dur anlam'na geliyormu_. K'rk tav_an'ın bir araya toplay'nca "tuz!" diye ba_rm'_ . Tav_anlar hopyaya z'playa yola koyulmu_lar. K'rk tav_anla gelen Osman'ı gören padi_ah'ın k'z', hayvanlara sözünü geçirebilen bu delikanl'ya hayran kalm'_ ve hemen orac'ıkta evlenmi_ler.

"Tat'ı dil y'lan'ı deli inden ç'kar'ır," dedi annem.

"Ama kem söz de kem gözden beterdir," dedi babam. "Yaln'z dil bilmek yetmez. Atalar'm'z bo_una eline, beline, diline sahip ol dememi_ler."

Biz böyle konu_urken Canan annemin kuca_ında oturuyordu. Babam: "Ver biraz da Naci dedesi sevsin," diyerek Canan'ı ald'. Dedesi onunla konu_ma a ba_lay'nca bizim k'z'ın keyfi iyice yerine geldi, gülücükler saçmaya ba_lad'. Bir ara çaylar'ı tazeleme e mutfa a gittim. Elimde bardaklarla geldi imde bakt'm, dedesi e ilmi_, Canan'ın kula_ına bir_eyler f's'ld'yor. Benden ba_ka herkes ne dedi ini anlam'_ olacak ki, hepsi ba_lar'ın kald'ı'p bana bakt'lar. Afallad'm. Anneme döndüm:

"Ana, Naci dede ne dedi Canan'a?" diye sordum. Annem güldü:

"Ne diyecek? Annesine benzemi_, çok güler yüzlü ve ne_eli, dedi." Çaylar'ı da_ıtt'm. Oktay'ınkini verirken bir de bakt'm, aln'ın k'r'ı_t'rm'_ , dü_ünüyor. Neye can'ı s'k'ld'ı acaba? Biz çaylar'ı içerken o usulca yerinden kalkt', çekmecedden bir ka_ıt kalem al'p bir_eyler çizmeye ba_lad'. Yerine oturdu unda, ne oldu bilmem, sevinçten a_z kulaklar'ına var'yordu. Annemler gitti inde a_z'ın arad'm.

"Sen elinde bardaklarla içeri girdi inde ne dedin?" diye sordu.

"Bilmem. Yanl'_ bir söz mü ettim?"

"Hay'ır, hay'ır! Tam aksine. Çok güzel bir_ey söyledin: Ana, Naci dede ne dedi Canan'a?"

"Bunun neresi güzel?"

"Harikulade! Enfes! E_ine az rastlan'ır bir cümle."

Ben sayg'ı gere i babam'ın ad'ın a_z'ma almam. Canan'a gönderme yaparak babamdan_aka yollu Naci dede diye söz etmi_tim. Acaba bu mu Oktay'ın garibine gitmi_ti?

"Yok, yok, de il!" diye kar_ı ç'kt'. "Bu cümlelerin çok özel bir yan'ı var. K'rk y'ı dü_ünsen akl'na gelmez."

"Gelirse ne vereceksin?" K'zm'_t'm biraz.

"Bak, Hülya'c'ı'm!" dedi Oktay. "Bu cümleyi ender k'lan özelli ini bulabilirsen seni yeme e götürürüm."

"Söz mü?"

"Söz. Yeni bir lokanta aç'lm'_ . Herkes çok övüyor. Bu bilmeceyi çözebilirsen Canan'ı annenle evde b'rak'ıp bir ak_am gideriz."

Çoktan beri ba_ba_a yeme e ç'kmam'_t'k. Kafay'ı yorma a de erdi do rusu. Oktay, alaca_ın olsun. Ben sana göstermezsem! Ne yap'ıp edip çözece im. Ama ne özelli i var ki bunun: Ana, Naci dede ne dedi

Canan'a?

Çocuk _ark'lar'

Ertesi gün Canan'la u ra_rken de kafamda bu vardı. Canan dalg'ın oldu umu, onunla tam ilgilenmedi imi hemen anladım, m'zm'zlama a ba_ladım. "Bak postacı geliyor", "kurba acık" ve "küçük Ay_e" _ark'lar'nı söyledim, hemen keyfi yerine geldi. Hele "ar' v'z v'z"da o da söylüyormu_gibi sesler ç'karma a ba_ladım. Ben hiç Türkçe çocuk _ark's'ı bilmiyordum. Annem Türkiye'den bir iki kaset getirmi_tti. Onlardan ö rendim. Canan uyuduktan sonra bir ka'da Ana, Naci dede ne dedi Canan'a? yazdım. Baktım, baktım, bir özelli ini göremedim. Ak_am Oktay geldi inde sordum.

"Sen beni bo_una u ra_t'rm'yorsun ya? Bir ip ucu ver bari."

Biraz dü_ündü. "Pekiyi," dedi. "Noktalamaya aldırma."

Bu ne demek olsa ki? Ertesi gün ka'dı önüme alıp ayn' cümleyi noktas'z, virgülsüz yazdım, ama yine bir _ey ç'karamadım.

Ana Naci dede ne dedi Canana

Bir süre ka'ıt bana baktı, ben de ka'da. Sonra Canan gelip "atta, atta!" deme e ba_ladım. Bir çocuk, insan'ın ya_am'nı tümüyle de i_tiriyor. Eskiden al_veri_, ev temizli i, mutfak ve ütü gibi i_leri can'ın ne zaman isterse yapardım. ^imdi her _ey Canan'ın keyfine ba_lı. O izin vermezse bir i_yap'lm'yorum. Bu ba_tan bana zor geldi, ama zamanla kolay'nı buldum. Yemek ve bula_ı k'z uyurken yapmak daha iyi oluyor. Ütü ve ev temizli ini Canan oynarken onunla konu_arak yap'yorum.

"Gezme e mi gitmek istiyor benim güzel k'z'ım?" deyip giydirdim, d_ar'ya ç'kt'k. Canan az buz yürümeye ba_layal' kendi ba'na gezmeye merak sardı. Elinden tutup yürütüyor, yorulunca da arabas'na oturtuyorum. Soka a ç'k'nca "aba, aba!" deyip çocuk bahçesine yöneldi.

"Aba" abla demek. Canan bununla çocuk bahçesinde onunla oynamaya can atan – k'z olsun, erkek olsun – tüm çocuklar'ı kastediyor.

"K'z'ım, ablalarla oynamak m' istiyorsun?" diye sordum, ama Canan'ın beni yanıt_layacak zaman'ı yoktu. Alm'_ ba'nı, bir o yana bir bu yana yalpa vurarak su kokusu alm'_ atlar gibi çocuk bahçesinin yolunu tuttu_ttu. O ya_ta bir çocuk, bir tek sözcü ü tam bir cümle anlam'ında kullan'yorum. "Aba" sözü, "çocuklarla oynamak istiyorum", "çocuklar nerede?", "ben o çocuklar'ı çok seviyorum" anlamlar'ına gelebilece i gibi, çocuk bahçesinde a_layarak yan'ıma geldi inde "çocuklar beni sal'nca a bindirmiyor", "o çocuklara çok kafam k'z'yor" anlamlar'ına da gelebiliyor. Parkta parmak kadar çocuklar birbirlerine "pis", "hayvan", "e_ek" diye küfrediyorlar. Canan'da onlardan böyle laflar ö renir, diye korkmuyor de ilim. Çocuk iyiyi kötüyü bilmiyor, ister istemez ö renecek. Eh, biz ö renmedik mi? Nedenini aç'klamadan yasaklamak, çocukta a_r'ı mera a ve hatta kayg'ı ve korkuya yol açabilir.

Konu_ma konu_a konu_a ö renilir

Canan istedi ini anlatamay'nca veya yanıt_anla_ı'nca öfkeleniyor. Ne kadar zor bir _ey derdini anlatamamak! Ço u zaman çocu un ne demek istedi i duruma göre rahat'lıkla anla_ılabilir. Ben, gerek evde oynarken, gerek parkta gezerken ne yapt'ım'z'ı anlat'yorum ki, kulak dolgunlu u olsun. "_imdi ayakkab'lar'nı giydiriyorum, parka gidece iz" veya "so an soyuyorum, yemek yapaca 'ım" gibi basit c'mlerle, elimdeki so anı, b'ça 'ı göstererek anlamasa da anl'yormu_gibi konu_arak al_tırma yap'yoruz. B'ça 'ı görünce "anne, uf!" diyor. Ben de "evet, k'z'ım, b'çakla parma 'ım'ı kesmi_tim, çok ac'm't," diye yan'tl'yorum.

Konu_ma insana do_u_tan vergi de ildir, zamanla ve çaba göstererek ö renilir, al_t'rmalarla geli_tirilir. Çocuk bunu kimden ö renecek? Elbette ki anne ve babas'ndan. Kendini iyi ifade edebilme, ya_amda ba_ar'lı olmak i-in vazgeçilemez bir yetenektir. Bu yetene in temelleri çocuk ya_ta at'lır.

Canan'ın baz'ı sözcükleri yar'ım yamalak da olsa tekrarlamaya çal'_mas'ı beni çok mutlu ediyor. O da evde oyuncaklar'ıyla oynarken kendi kendine konu_uyor, her yapt'ın'ı bildi i bir kaç sözcükle anlatmay çal'_yor.

Arbeitskreis Neue Erziehung e.V.: Canan'ın dili çözülüyor

Eve döndü ümüzde yorulmuş. Canan daha oynamak istiyordu.

"Akşam baban gelince onunla oynarsın," dedim. Canan da babası hemen geliyor sandı, kapıya doğru gitti. "Sonra gelecek, akşam" dedimse de anlamadı. Bu yüzden çocuk daha zaman algılayamıyor. Saatin dairesindeki doktorun söylediğine göre sonra, önce, yarın, akşam gibi sözcükleri iki ile üç yaşları arasında anlamaya başlayacakmış.

Bir dil, bir insan

Oktay eve geç geldi. Mesai yapmak zorunda kalmıştı. Canan uyumu da bile. Yeme imizi sessizce mutfakta yedik.

"Ne oldu? Buldun mu?" diye sordu yemekte. Ne gezer?

"Bir ip ucu daha veriyorum," dedi. "Bölüklere bölüver."

"Sen böyle bilmece gibi konuşarak benim kafamı daha çok karıştıryorsun," diye kızdım. Ertesi gün sözcüklerin arasındaki bölükleri kaldırıncaya ortaya çıkmişti:

Ana Nacidedenededi Canana

Bu da pek bir üyeye benzemiyordu doğrusu. Karşında da yanına alarak Canan'la tartışmışım. Parkta Alman çocukları Almanca konuşunca Canan hiç yadırgamıyor. En geç okula başlayıncaya kadar Almanca'yı sökmeye gerek. Oktay'la uzun uzun düündük, acaba kızla hem Türkçe, hem Almanca konuşup ikisini de çekirdekten öretsek mi? Aile danışman merkezindeki danışman bayan böyle bir durumda ikimizin de çocukla her iki dilde birden konuşmasını, bir dil, bir insan ilkesine göre birimizin sadece Almanca, diğ erinin de sadece Türkçe konuşmasını salık verdi. Bu özellikle anne ve babanın birinin Türk, diğ erinin Alman olması durumunda tavsiye edilirmiş. Oki dillili in yararları saymakla bitmez. Çocuğun iki ayrı dille, iki ayrı kültürle tanışması, yaşından kopmadan her iki dilde de bir arkadaş çevresi kurması kendine güvenini arttırır, etkinlik alanını genişletir ve daha başka dil öğrenmesini de kolaylaştırır. Böyle yapsaydık, benim Almancam Oktay'ndan daha iyi oldu ve çok rahat Almanca okuyup yazabildi için ben Canan'la yalnızca Almanca konuşmak zorunda kalacaktım. Bu da bana zor geldi. Oki dillilik konusunda çok kararlı olmak gerekirmiş. Bir Türkçe, bir Almanca konuşmak çocuğu airtirmiş. Ailenin her iki dilde de bir çevresi olması artmış. Sonunda vazgeçtik. Önce ana dilini güzel öğrensin, sonra Almanca'yı yuvada öğrenmeye başlayı diye düündük. Danışman da bunu daha iyi buldu. Bulabilirsek iki dilli bir yuvaya vermemizi tavsiye etti. Türkçeden Almanca'ya geçişte zorluk çekmez, okula kadar Alman çocuklarına yetirmiş. Oki dilli bir yuvada hem Almanca'yı hem Türkçe'yi gayet iyi öğrenbilirmiş. Bazıları, Almanca'sı yeterli olmasa da çocuk öğrensin diye ille Almanca konuşmaya çalışıyor. Hatta bazıları ise iki dili birbirine karıştıryor. Örneğin:

"Haydi, Jacke'ni giyde Spielplatz'a gidelim," diyorlar.

Özellikle ilk dört yaşında çocuğun iki dilin ayrı diller olduğunu bilmesi ve en azından birini katıksız anlayıp konuşabilmesi uzmanlara göre çok önemliymiş. Ondan sonra öteki dili de daha kolay öğrenirmiş.

Oktay eve ne eli geldi. Oğlari iyi gitmiş, erken paydos yapmıştı. Söz yine bilmeceye geldi.

"Allah'ın hakkı üçtür. Son bir ip ucu daha veriyorum," dedi. "Büyük yaz."

Ertesi sabah tüm harfleri büyük yazdım.

ANANAC0DEDENEDED0CANANA

Ee, ne oldu ki? Hiç bir _ey. Aman Allah'ım, meraktan çatlayaca 'ım. O s'rada telefon çaldı: Nalan.

"Üfff! Can'ım s'k'ldı. Biraz içim aç'ls'n diye arad'ım," dedi.

Ak_am olunca güne_ nereye gider?

Nalan'ın büyük o lu Hakan dört ya_ 'nda. Devamlı konu_uyor, b'kmadan usanmadan sorular soruyor. Ben Canan konu_sun diye gözünün içine bak'yorum, Nalan da Hakan biraz sussun diye.

"Sabahtan ak_ama kadar saçma sapan sorular soruyor," dedi Nalan. "Bulutlar nereden gelirmi_? Arabalar niye bu kadar h'zli' gidiyormu_? Buzdolab'na neden buzdolab' denirmi_?"

"O lun ak'ı' olacak," dedim. "Her _eyi ö renme e meraklı."

"Ben nereden bileyim bunlar'? Bizi can'ım'zdan bezdiriyor bu sorular. Sonunda Özcan ansiklopedi ald', bilmedi imiz _eyleri bakar, kendimiz de ö renmi_ oluruz diye."

Günün birinde mutlaka Canan da her _eyi ö renmek isteyecek ve beni sorular'yla bunaltacak. Bu istek çok do al. O zaman "daha küçüksün, anlamazs'n," deyip savsaklamaktansa elimizden geldi i kadar bir cevap verme e çal'_mak en iyisi. Çocuk, soru sormak için uygun bir zaman beklemez. Tam sohbetin koyu zaman'nda sincaplar'n kuyru unun neden uzun oldu unu ö renmek isteyebilir. Bu durumda çocu u terslememek gerekir. Tatlı bir dille "biraz bekle" deyip sözü bitirmek ve ard'ndan çocu un sorusunu yan'tlayarak sohbete kaldı ' yerden devam etmek en uygundur. Eskiden çocuklar'n büyüklerin laf'na kar'_mas', konu_may' bölmesi terbiyesizlik say'ı'rdı. Günümüzde çocu un saatler süren bir aile ziyaretinde hiç lafa kar'_mamas' beklenemez.

"Bu çocu un sorular' bitmeyecek," diye yak'ndı Nalan. Umar'ım bitmez. Onsan'n ö renme mera ' be_ikten mezara kadar sürer, derler. Soru soran bir çocuk ö renmekte, ruhsal ve zihinsel olarak geli_mektedir.

Biz böyle konu_urken ben de el al'_kanlı 'yla habire önümdeki ka 'da Nalan'ın ad'nı karalı'yordum. Önce küçük harflerle, sonra el yaz's'ıyla ve bir de tüm ka 'd' kaplayacak _ekilde büyük büyük harflerle yazd'ım. NALAN. Aaa! Ne ç'kt' ortaya öyle?

"Nalan!" dedim heyecan içinde. "Senin ad'nı tersinden okuyunca yine Nalan oluyor, biliyor musun?"

"Hak'ı'n!" dedi Nalan k'lsa bir duraksamadan sonra. "Hiç fark'na varmam'_ım. Hayret vallahi. Nereden gözüne çarpt'?"

Yava_ yava_ her _ey gün ' 'na ç'kma a ba_lam'_tı. Telefonu kapadıktan sonra ka 'd'n üzerindeki büyük harflerle yaz'ı' cümleyi, tersinden ba_layarak ve bo_luklarla noktalama i_aretlerini gerekti ince yerle_tirerek yeniden yazd'ım. Ortaya ne ç'kt' dersiniz?

ANA, NAC0 DEDE NE DEDO CANAN'A?

Evet, bilmeceyi çözmü_tüm. Sevinçten öyle bir havaya s'çrad'ım ki, Canan bile _a'_rdı. Yerimde duram'yordum. Hemen Canan'ı giydirip çocuk bahçesine ko_tum. Sinan da oradaydı. Çocukça 'z seyrek insan aras'na ç'k'yor, kekeledi i için olsa gerek, öbür çocuklarla pek oynam'yordu. Merak etmi_, günün birinde doktora sormu_tum.

Bir çocuk neden kekeler?

Her çocuk konu_ma ö renirken geçici olarak kekeleyebilir. Konu_may¹ sa layan yüzden fazla dil ve çene kasları'nın hepsini birbiriyle uyum içinde kullanması'nı öğrenmek kolay değildir. Ayrıca dilin hareketinden daha hızlıdır. Dolayısıyla çocuk dü_ündü ü kadar çabuk konu_ma a çal¹_ip o heyecanla kekeler. Çocu un kendine güvenini zedeleyecek _ekilde onu azarlamaz, sabırla dinlerseniz, geli_meye başla bu do al kekemelik zamanla geçer. "Yava_ konu_! Kekeleme!" diye baskı yaparsanız daha çok heyecanlanabilir, utancı'ndan içine kapanabilir ve geçici kekemelik kalıcı kekemeli e dönü_ebilir.

Bir de bir konu_ma bozukluğu olan gerçek kekemelik vardır. Bu da çocu un heceleri kasılarak tekrarlamasından, çenesinin, dudakları'nın titremesinden anlaşılabilir. Çocuk, sözcük başındaki heceleri uzatır ve konu_urken nefes almakta güçlük çeker. Bu durumda çocu a sevecenlikle yaklaşıp onu bir uzmana göstermekte yarar vardır. Erken teşhis, tedaviyi kolaylaştırır.

Akşam Oktay'ın daha merdivenlerde kaldım.

"Yeme imi isterim," dedim. Önce inanmadım.

"Tersinden okunu_u yüzünden okunu_unun aynı'sı," dedim.

Oktay'ın yüzü aydınlandı.

"Aman ne iyi!" diye sevindi. "Senin sayende ben de güzel bir yemek yiyece im. Gerçekten de çözdün bilmeyeyi. Annene bir telefon et, bu hafta sonu bize gelip Canan'a dadı'lık edebilir mi?"

Niye edemeyecekmi_ ki? Cumartesi günü erkenden geldi. Hemen giyinip çıktık.

Kayıpvalidem Türkiye'ye döneli beri Oktay'la bir yere çikamam_tık. O akşam'ın tadını iyice çıkardık.

Yemekler gerçekten enfesti.